

c MÍT m i đ c m m t chào đ i t i thành ph Cambridge, n i chôn nhau c t rún c a T ng Th ng John F. Kennedy, bên kia b sông Charles v i tên khai sinh đ y đ ù là Massachussetts Institute of Technology, tên t c g i là MÍT, đ d đ c và gây n t ng h n.

Massachussetts Institute of Technology

Kông Li là bút hi u vui v c a Ph m Công Lý, tác gi ã có nhi u bài vi t v n c M giá tr . Là m t c u sĩ quan VNCH, c u tù, ông cùng gia đình đ n M t tháng 11/1994 theo di n HO, đ nh c t i Boston. Công vi c t ng làm: thông d ch cho Welfare, social worker, ph giáo, tutor toán i Middle School c a Boston Public Schools. ã v h u, hi n làm thông d ch viên part time cho b nh vi n và toà án i Boston và New Hampshire. Bài vi t v n c M đ u tiên: Thành Ph C a Tôi, tháng 11-09. Sau đây là bài m i nh t c a ông.

* * *

Năm 2001 đánh đ u sinh nh t th 150 c a C . Tuy có tên bình dân nh c c, xoài, i... c a ta, nh ng C Mít có tóc hoe, m t xanh, da tr ng, m i l , vì c là dân M chính c ng. Đ c thai nghén ngày 10/4/1861, v i tên đ u tiên là Boston Tech. Nh ng 2 ngày sau đó, n c M non tr b c vào cu c chi n tranh t ng tàn Nam-B c vì v n đ nô l da đen trong các đ n đi n bông v i i mi n Nam. Cu c n i chi n này ã g i c m h ng cho n v n sĩ Margaret M. Mitchell, vào năm 1936 ra đ i tác ph m di m tình th i chi n n i ti ng: Cu n theo chi u gió, và đ c chuy n thành phim cùng t a do 2 tài t g o c i lúc b y gi là Clark Gable và Vivien Leigh, đ c đánh giá là m t trong m i phim hay nh t th gi i.

Mãi đ n năm 1865, m t năm sau khi chi n tranh ch m đ t, c MÍT m i đ c m m t chào đ i t i thành ph Cambridge, n i chôn nhau c t rún c a T ng Th ng John F. Kennedy, bên kia b sông Charles v i tên khai sinh đ y đ ù là Massachussetts Institute of Technology, tên t c g i là MÍT, đ d đ c và gây n t ng h n. Ng i cha tinh th n, mang n ng đ đầu c trong su t b n năm tr i là m t nhà đ a ch t h c tên Williams Barton Rogers, ông cũng là vi n tr ng đ u tiên c a MIT.

V t đ i sao đ i, sau m t th k r i, nh ng bóng dáng C v n s ng s ng, oai nghi và m nh m đ ng nhìn xu ng dòng sông xinh đ p chia đôi 2 thành ph . Th m b c lên c ng chính cao ng t, v i hàng c t ngang b ng đá granite, to t m hai vòng tay, ch ng đ chi c vòm tròn trên n n tr i xanh th m, khi n ng i ghi n phim x a c a Cecil B. DeMille liên t ng đ n c nh Samson, sau khi b Dalila ph n b i, c t tóc, và giao cho quân Philistins đ m mù m t, xi ng gi a 2 c t tr c đ n th c a chúng. Ch b v i c Harvard, cách đó vài d m, cũng n m trên con đ ng Massachussetts Avenue, ch nh nh h n c MÍT 25 tu i nh ng đ o m o, tr m l ng nh m t ông đ , v i nh ng b c t ng đ y dây leo và rêu bao quanh khuôn viên, l ng l và kín đáo nh nh ng cô gái dòng Pilgrims c a th k 19.

Trong su t đ an đ ng dài 150 năm qua, các con cháu C , đ c d y d , đào t o, ã làm r ng

danh C, làm thành ph chôn nhau c t rún c a C hãnh di n, và làm c th gi i bi t danh, ng ng m n c M. H đã mang v cho C t t c là 76 gi i th ng Nobel.

Cách đây 50 năm, trong bài di n văn k ni m ngày sinh nh t th 100 c a C, T ng Th ng Kennedy có nói: MIT đã phát tri n và nâng cao n n kinh t, khoa h c k thu t cao c p c a mình đ n c M tr thành m t c ng qu c v m i m t, và đó là y u t quan tr ng góp ph n quy t đ nh cho th ng l i c a Đ ng Minh trong hai cu c th chi n.

H u nh t t c m i th, các v t d ng hàng ngày chúng ta đang làm, đang s d ng đ làm vi c, vui ch i, gi i trí, gi i quy t các v n đ xã h i, kinh t, y khoa... đ u đ c p, nghiên c u và xu t x t nh ng phòng Lab t i MIT đ chúng ta có th ng i ti n nghi và an toàn trên nh ng phi c kh ng l v t đ i d ng bao la, hay ng i nhà xem TV, phim nh qua v tinh, trao đ i th tín qua máy di n toán, s d ng thu c đ c tr cho nh ng b nh hi m nghèo, ch i game.... Và hàng ngàn ti n nghi khác chúng ta đang h ng là nh ng s n ph m k di u c a con cháu C.

T ngôi nhà này, các h u du c a C, sau khi ch p cánh bay kh p b n ph ng tám h ng, đã tr thành nh ng nhân v t ti ng tăm, đ c nhi u ng i bi t và kính ph c. Ph n l n h là nh ng doanh nghi p, ch t ch, giám đ c các xí nghi p, đ i công ty, t p đoàn đa qu c gia v di n toán, y khoa, tài chính, hàng không, ki n trúc, có th k Xerox, Mc Donnell Douglas, Boeing, General Electric, Ford, GMC, Apple, Texas Instruments, Gillette...

Con cháu c a C ngoài ng i M nh Ben Bernanke (Ch T ch D Tr Liên Bang), George Shultz (Ngoại Tr ng), John Deutch (Giám Đ c CIA), Lawrence Summer (B Tr ng Tài Chính), Đ i Tá Edwin Aldrin (ng i th hai đi b trên m t trăng), Bill Gates (ch h c m t th i gian ng n), còn có nh ng nhân v t n i ti ng ngo i qu c nh ki n trúc s ng i Hoa I.M.Pei v i các công trình National Gallery ở Washington D.C., tr s Bank of China ở H ng Kông, Th vi n và B o Tàng JFK t i Boston, Kim T Tháp Louvres ở Paris, đ c hàng tri u du khách thăm vi ng hàng năm; ng i Nhật nh Susumu Tonegawa, đ c trao gi i Nobel năm 1987 v khám phá ch c năng c a h th ng mi n d ch; Shintaro A. Asano phát minh ra máy fax, nh ng lúc y M l i không quan tâm, nên h ng Nhật NTT hu ng l i v s h u trí tu; Hai chính khách Do Thái cũng là con cái c a C: Th T ng Benjamin Netanyahu và B Tr ng Qu c Phòng Moshe Arens; T ng Th Ký Liên Hi p Qu c Kofi Annan, ng i Ghana, đã t ng mài đ ng qu n t i đây, đ c trao t ng Gi i Nobel Hòa Bình, vì s nghi p đóng góp cho nhân lo i.

K ho ch tuy t m t Manhattan đ c khai sinh ở đây và cho ra lò 2 trái bom nguyên t đ u tiên, khai t m ng bá quy n Đ i Đông Á c a m y chú lùn quân phi t, cu ng tín và tàn b o c a chúng nh t là t i mi n B c Vi t Nam, Th ng H i và Mi n Đ i n trong th chi n th II.

Ch ng trình Apollo đ a ng i lên cung trăng c a NASA, đ c nh tranh v i Liên Xô v khám phá không gian, đã s d ng nh ng thi t b thông tin, h ng d n, l p trình đ ng bay c a phi thuy n do các k s phòng Lab Thi t B M t Trăng t i MIT thi t k và đi u khi n.

V i ti m th y đ nh robot c a C, chúng ta đ c xu ng t n đáy đ i d ng đ xem xác con tàu Titanic, yên ngh g n th k trong nghiã đ a c a Hà Bá, và hàng trăm xác chi n thuy n Hy L p b chôn vùi đ i hàng th c bùn cách đây h n hai ngàn năm.

Phòng Lab t đ ng hóa c a C đóng góp r t nhi u cho chi n tr ng ở Trung Đông b ng nh ng robot dò, tháo g mìn, bom đ n c a phi n quân, thám thính, đánh h i đ ch đang n nấu trong các h m h, hang đ ng, phòng c, làm giảm thi u m c th ng vong c a binh sĩ M xu ng m c th p nh t. Robot còn đ c s d ng đ đo m c phóng x, ch p hình các rò rỉ c a các lò di n nguyên t c a Nhật b h h i do sóng th n gây ra vào đ u năm nay.

Tr c ngày sinh Nh t l n th 150 c a C, các h u sinh v i cái đ u h n m i ng i, không gi ng ai, đã th c hi n m t trò đùa ngo n m c: không hi u b ng cách nào, h đã đ a m t chi c xe c nh sát đ t trên vòm nóc tròn, cao ng t tr i c a tr ng. Báo h i c nh sát ph i dùng tr c thẳng

đ mang xe xu ng. M t t n, m t th gi và m t uy tín, nh ng C nh sát không bi t ai là th ph m đ b t cho đ t c mình. Đ n nay, bí m t v n bao trùm v quái chiêu ch i c nh sát m t v quá đau.

Nhân l t t nghi p c a Tr ng năm 2011, m t t báo đ a ph ng đã đ đ m t b c hí h a v bu i l : Thay m t cho Ti n Sĩ Susan Hockfield, n Vi n Tr ng đ u tiên c a MÍT, m t robot khai m c bu i l b ng bài di n văn chào m ng quan khách và sinh viên: "Đ t n c này có nhi u đ i h c t m c , nh ng MIT đã v t lên đ nh cao v s nghi p giáo d c, nghi n c u, phát tri n quan h qu c t , ch c năng xã h i, nh ng đ c tính mà giáo s William B. Rogers đã phác th o ra trong 150 năm tr c đ y". L n l t, các tân khoa đ c robot trao b ng t t nghi p, b t tay, và chúc m ng cho m t t ng lai đ y h a h n phía tr c.